

Інтервенція та анексія АР Крим Російською Федерацією

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства і міжнародних відносин СХУ ім. Лесі Українки
Науковий керівник: **Н. І. Романюк** – кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародних відносин СХУ ім. Лесі Українки*

Розглядаються основні прояви та причини сепаратистських настроїв в АР Крим у складі України та події, які призвели до приєднання півострова до Російської Федерації.

Ключові слова: Крим, Російська Федерація, Україна, сепаратизм.

Chysnikov A. S. Intervention and Annexation of the Autonomous Republic of Crimea by Russian Federation. The main cases displays and reasons for separatist sentiments in Ukraine and occasions that have led to Crimea accession by Russian Federation are examined.

Key words: Crimea, Russian Federation, Ukraine, separatism.

Актуальність теми дослідження. Інтервенція та анексія АР Крим – перший етап збройної агресії Російської Федерації проти України. Від початку цих подій пройшло майже два роки, але попри це у наукових дослідженнях ця тема є слабовивченою. Дослідження та систематизація основних подій, котрі в подальшому призвели до анексії АР Крим, дають підстави для ще більш глибокого вивчення сучасного російсько-українського конфлікту.

Метою цього дослідження є аналіз основних подій, котрі призвели до анексії АР Крим, та встановлення їх хронологічної послідовності.

Виклад основного матеріалу. 19 лютого 1954 р. Кримська область РРФСР за указом Президії Верховної Ради СРСР була передана у підпорядкування УРСР. Разом із Кримською областю до складу УРСР було передано м. Севастополь, що було закріплено у Конституції УРСР 1978 р.

22 березня 1991 р. у Криму було проведено референдум. За його результатами Кримській області було повернуто статус автономної республіки. Після проголошення незалежності України, 4 вересня 1991 р. Верховна Рада АР Крим проголосила суверенітет, проте мешканці півострова та м. Севастополь на Всеукраїнському референдумі 1991 р. проголосували за підтримку Акту проголошення незалежності України (54,19 % та 57,07 % відповідно).

5 травня 1992 р. Верховна Рада АР Крим прийняла Акт про проголошення державної незалежності Республіки Крим й оголосила проведення референдуму. 13 травня 1992 р. Верховна Рада України визнала цей акт таким, що суперечить чинному законодавству. 21 травня 1992 р. Верховна Рада АР Крим його скасувала.

13 жовтня 1993 р. ВР АР Крим проголосувала за створення посади президента АР Крим, на січень 1994 р. були призначені вибори, перемогу на яких здобув Юрій Мешков. На своїй посаді він виступав за введення на півострові рубльової зони, укладання військово-політичної угоди з Росією, надання жителям Криму російського громадянства, введення московського часу тощо. Проте ці намагання

наштовхнулися на жорстку протидію офіційного українського уряду й кримської опозиції. 17 березня 1995 р. посада президента АР Крим була скасована Верховною радою України [7, с. 362].

Протягом 1995–1997 рр. між Україною та Російською Федерацією було підписано низку міждержавних угод і договорів: Договір про дружбу, співробітництво та партнерство; Угоду про статус та умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України; Угоду про параметри поділу Чорноморського флоту; Угоду про взаємні розрахунки, пов'язані з поділом Чорноморського флоту та перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України. В них сторони відмовилися від будь-яких територіальних претензій одна до одної, визначили правила базування Чорноморського Флоту РФ на території України, домовилися про глибоку економічну та політичну співпрацю тощо [4; 8; 10].

Незважаючи на це, сепаратистські настрої у Криму не зникли, але були не такими значними. Яскравим прикладом слугують результати місцевих виборів 2006 і 2010 рр. На виборах до Верховної Ради Криму з великим відривом перемогу здобула «Партія регіонів» – 32,5 % у 2006 р. і 49 % у 2010 р., яка хоч у передвиборчих програмах використовувала проросійську риторику, проте не висувала сепаратистських гасел і, як не дивно, виступила у цьому випадку на засадах державності. Відверто сепаратистська партія «Союз» у 2006 р. набрала 7 % голосів, а у 2010 р. – 5 %. Також у 2010 р. трьохвідсотковий бар'єр пододала партія з подібною риторикою – «Руська єдність», набравши 4 % голосів.

Одним із чинників, який приглушив сепаратистські настрої, можна розглядати підписання 21 квітня 2010 р. Угоди щодо продовження базування Чорноморського флоту РФ у м. Севастополь на 25 років (до 2042 р.). Станом на початок 2010 р. це було однією з найголовніших зовнішньополітичних цілей РФ, оскільки термін дії попередньої угоди збігав у 2017 р. [2; 3; 9].

З новою силою сепаратистські настрої почали проявлятися під час антиурядових протестів у грудні 2013 р. – лютому 2014 р. На це були певні причини: по-перше, провладна партія «Партія регіонів» мала тут значний адміністративний ресурс; по-друге, більшість населення дійсно було проти головної вимоги протестувальників про проєвропейський вектор зовнішньої політики України; по-третє, велика кількість кримчан виступали за більше політичне й економічне зближення півострова з РФ.

Перший великий сепаратистський мітинг відбувся в Севастополі 23 лютого 2014 р., на наступний день після голосування Верховної Ради за відставку Віктора Януковича. На ньому було оголошено недовіру голові Севастопольської міської державної адміністрації Володимирі Яцубі, який наступного дня склав повноваження. Новим «народним мером» став російський бізнесмен Олексій Чалий, обраний на мітингу. Того ж дня лідер партії «Руський блок» Геннадій Басов оголосив про створення загонів самооборони, які надалі брали активну участь у блокуванні військових частин Збройних сил України.

У ніч на 27 лютого 2014 р. було захоплено будинки Уряду та Верховної Ради Криму військовими без розпізнавальних знаків. Удень до кримського парламенту прибула делегація народних депутатів Державної Думи РФ. На закритому засіданні було проголосовано за призначення референдуму про статус АР Крим й оголошено відставку голові Ради міністрів АР Крим Анатолію Могильову, а на його місце було вибрано лідера партії «Російська єдність» Сергія Аксьонова. Того ж і наступного дня почалося блокування та захоплення стратегічних об'єктів, зокрема – аеропортів «Бельбек» і «Сімферополь», Балаклавської бухти, офісів «Укртелеком» та «ТРК Крим» [1].

1 березня 2014 р. Сергій Аксьонов звернувся до В. Путіна за допомогою для забезпечення миру у регіоні. У свою чергу, В. Путін звернувся до Ради Федерації з проханням про дозвіл вводити війська на територію АР Крим, що було підтримано. Цього ж дня відбулося блокування українських військових частин у Судаку, Балаклаві, Феодосії й Євпаторії, було захоплено паромну переправу через Керченську протоку.

6 березня 2014 р. було припинено мовлення українських ТРК «1+1» та «5», на їх частотах почали транслюватися «Росія-1» і «Росія-24». Також Верховною Радою АР Крим було прийнято рішення про перенесення референдуму про статус АР Крим на 16 березня.

До 11 березня було припинено мовлення решти українських ТРК і заблоковано автомобільні траси на межі півострова, а діяльність на території АР українських націоналістичних організацій і партій «ВО Свобода», «Правий сектор», «Тризуб», «Патріоти України» та інших була оголошена незаконною. Верховна Рада АР Крим та міськрада м. Севастополь прийняли Декларацію незалежності Автономної Республіки Крим та міста Севастополь [6].

16 березня 2014 р. відбувся референдум, на якому явка виборців склала 81,4 % у АР Крим і 84,5 % – у м. Севастополь. Результати референдуму (96,7 % – у АР Крим, 95,6 % – у м. Севастополь) свідчили про приєднання АР Крим до РФ. Низка держав і міжнародних організацій (ОБСЄ, НАТО, ЄС) результатів референдуму не визнали. Лише уряди Вірменії, Казахстану та КНДР висловили свою підтримку АР Крим.

18 березня 2014 р. між В. Путіним та прем'єр-міністром самопроголошеної Республіки Крим С. Аксьоновим, головою новоствореної «Державної Ради» самопроголошеної Республіки Крим В. Константиновим, представником сепаратистського керівництва м. Севастополь О. Чалим було підписано Договір між Російською Федерацією та Республікою Крим про прийняття до складу РФ Республіки Крим та утворення в складі Російської Федерації нових суб'єктів. Конституційний Суд РФ 19 березня 2014 р. одностайно визнав договір таким, що відповідає Конституції РФ. 20 березня Державна Дума РФ ратифікувала договір, 21 березня договір був одностайно ратифікований Радою Федерації, який набрав своєї чинності [5].

Висновки та результати дослідження. Перші прояви автономізму в Криму почалися ще коли півострів був у складі УРСР. Після здобуття незалежності України, місцева влада в Криму проголосила акт про незалежність Республіки Крим, який був відмінений українським урядом. Після підписання низки міжнародних договорів у 1995–1998 рр. між Україною та Російською Федерацією, які, в тому числі, зачіпали кримське питання, рівень сепаратизму значно послабився. Про це яскраво свідчать результати місцевих виборів 2006 і 2010 рр. На них відверто проросійські партії з сепаратистською риторикою зазнали поразки.

Сепаратистські настрої в Криму посилюються із початком антиурядових протестів у грудні 2013 р. Прокотилася хвиля мітингів, відбулося захоплення адмінбудівель, проведено референдум щодо визначення статусу півострова. Як результат, між представниками нової кримської влади й президентом РФ було підписано договір про входження Республіки Крим до складу Російської Федерації.

Джерела та література

1. Аншлюс а ля рюс // Дзеркало тижня. – 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/international/anshlyus-a-lya-ryus-_.html

2. Вибори до Верховної Ради Автономної Республіки Крим 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC_2006

3. Вибори до Верховної Ради Автономної Республіки Крим 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%DD0%BC_2010
4. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643_006
5. Договор между Российской Федерацией и Республикой Крым о принятии в Российскую Федерацию Республики Крым и образовании в составе Российской Федерации новых субъектов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kremlin.ru/events/president/news/20605>
6. Маріонеткова Рада Криму призначила референдум про входження в РФ на 16 березня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2014/03/6/7017802/>
7. Музиченко П. П. Історія держави і права України / П. П. Музиченко. – К. : Знання, 2006. – 437 с.
8. Угода між Україною і Російською Федерацією про параметри поділу Чорноморського флоту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/643_075
9. Угода між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/643_359
10. Угода між Україною та Російською Федерацією щодо Чорноморського флоту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/643_082.

УДК 327(540+549.1):623.454.8

А. С. Довган – студент 5 курсу факультету міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Ядерний потенціал Індії та Пакистану: порівняльна характеристика

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства і міжнародних відносин СНУ ім. Лесі Українки
Науковий керівник: Н. І. Романюк – кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародних відносин СНУ ім. Лесі Українки*

Подано порівняльну характеристику ядерного потенціалу Індії та Пакистану. Проаналізовано запаси ядерної зброї обох країн та засоби її доставки. Розглянуто ядерні доктрини цих країн та їх політику щодо можливості використання ядерної зброї.

Ключові слова: ядерна зброя, ядерна доктрина, Індія, Пакистан, озброєння.

Dovgan A. S. The Nuclear Potential of India and Pakistan: Comparative Characteristic. The comparative characteristics of nuclear capabilities of India and Pakistan are given. Stocks of nuclear weapons and their delivery systems of both countries are analyzed. Nuclear doctrines of these countries and their policies regarding the possible use of nuclear weapons are reviewed.

Key words: nuclear weapons, doctrine, India and Pakistan, armament, missiles.